SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Neuvotteleva virkamies Joni Komulainen

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Asia: K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN SELVITYS HALLINTOVALIOKUNNALLE

Hallintovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa hallituksen vuosikertomuksesta 2018 keskittyen kiinnittämään huomiota teemana erityisesti seuraavaan eduskunnan lausumaan:

o HE 333/2014 vp – EV 268/2014 vp (viranomaisyhteistyö uhkan arvioinnissa ja uhkaavan teon estämisessä):
- ministeriöltä pyydetään tässä yhteydessä ajankohtaiskatsausta siitä, missä tällä hetkellä mennään valiokunnan lausunnossa HaVL 46/2018 vp – O 54/2018 vp edellytetyssä selvitystyössä muun muassa siltä osin, kuinka tietojen luovuttaminen on parantunut kuluvan vuoden aikana eli kuinka lausuman edellytyksiä on toteutettu selvitysvelvoitteen asettamisen myötä.

Hallintovaliokunta on mietinnössään HaVM 41/2014 vp todennut, että viranomaisten mahdollisuuksiin arvioida väkivallan uhkaa tai ehkäistä ja estää sitä vaikuttavat niiden käytettävissä olevat tiedot. Voimassa oleva lainsäädäntö edellyttää pääsääntöisesti tietoja tarvitsevan viranomaisen esittämää pyyntöä, eivätkä viranomaiset ja muut toimijat lähtökohtaisesti voi luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti. Yleinen ongelma näyttää olevan, ettei poliisi tiedä muilla tahoilla olevista tiedoista eikä näin ollen osaa pyytää niitä. Olemassa olevien merkityksellisten tietojen puuttuminen voi johtaa ja todennäköisesti on johtanutkin väkivallantekoihin sen vuoksi, ettei poliisi ole saanut tietoja, joiden avulla henkirikos tai muu väkivallanteko olisi voitu estää.

Eduskunta on vastauksessaan EV 268/2014 vp hallituksen esityksen HE 333/2014 vp johdosta edellyttänyt hallituksen antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentin mukaisen kirjallisen selvityksen siitä, 1. kuinka viranomaiset ja muut toimijat ovat uuden lainsäädännön nojalla ilmoittaneet oma-aloitteisesti poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia tai uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä, 2. kuinka luovutettuja tietoja on hyödynnetty ja niiden avulla toiminnan vaikuttavuutta on parannettu sekä 3. millä tavoin erimuotoinen viranomaisyhteistyö ja sen vaikuttavuus on kehittynyt uudistuksen myötä.

Hallintovaliokunta on lausunnossaan HaVL 46/2018 vp – O 54/2018 vp edellyttänyt mietintöön HaVM 41/2014 vp viitaten sisäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

sekä sosiaali- ja terveysministeriön antavan kunkin erikseen vuoden 2020 loppuun mennessä hallintovaliokunnalle perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen selvityksen siitä,

1) kuinka viranomaiset ja muut toimijat ovat kyseisen lainsäädännön nojalla ilmoittaneet oma-aloitteisesti poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia tai uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä,
2) kuinka luovutettuja tietoja on hyödynnetty ja niiden avulla toiminnan vaikuttavuutta on parannettu, sekä
3) millä tavoin erimuotoinen viranomaisyhteistyö ja sen vaikuttavuus on kehittynyt säädetyn lainsäädännön myötä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää nykytilassa ensi sijassa tärkeänä sitä, että voimassa olevia lain säännöksiä, kuten 13 §:n 4 momentin mukaista ilmoitusoikeutta sovellettaisiin käytännössä mahdollisimman tehokkaasti. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että on alueellisia eroja sen suhteen, miten terveydenhuollon ammattihenkilöt osaavat soveltaa laissa säädettyä oikeutta ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvasta vaarasta. Tämän takia on ensisijaisen tärkeää, että terveydenhuoltoon annetaan asiaa koskevaa ohjeistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö ovat tehneet yhteistyötä, jolla on rakennettu nykysääntelyyn perustuvaa yhteistä käsitystä, kuinka tietojen luovuttamista voitaisiin parantaa.

Aikaisemman yhteistyön jatkumona ja sitä täydentäen sosiaali- ja terveysministeriö on kuluvan vuoden aikana yhdessä sisäministeriön, Suomen Lääkäriliiton, valtion mielisairaaloiden, Suomen psykiatriayhdistyksen ja Suomen Lääkäriliiton kanssa valmistelleet kansallista opasta terveydenhuollolle ”OHJE TERVEYDENHUOLLON JA POLIISIN VÄLISEEN TIEDONVAIHTOON.” Ohjeen tarkoituksena on antaa ohjeita terveydenhuollon ammattihenkilön velvollisuudesta ja oikeudesta luovuttaa potilasta koskevia salassa pidettäviä tietoja poliisille. Ohjeessa käydään läpi terveydenhuollon tiedon luovuttamiseen liittyviä voimassa olevia säädöksiä sekä esimerkkitilanteita. Ohje on ollut sosiaali- ja terveysministeriössä viimeisteltävänä, jonka jälkeen se julkaistaan ja ohjataan asianomaisten tahojen käyttöön.

Ohjeen laatimisen yhteydessä sekä sosiaali- ja terveysministeriö että sisäministeriö ovat kartoittaneet mahdollisia säädösmuutostarpeita, joilla voitaisiin tietojen luovuttamista edelleen parantaa pitäen kuitenkin huolta kansalaisten perusoikeuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriön lainsäädännön alalla mahdolliset säädösmuutostarpeet voitaisiin toteuttaa toimialan lainsäädäntöön tehtävien tiedonhallintaa ja tietosuojaa koskevien säädösmuutosten yhteydessä. Säädösmuutokset edellyttävät kuitenkin myös sisäministeriön hallinnonalaan tehtäviä lainsäädäntömuutoksia. Lisäksi ennen

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

säädösmuutosten tekemistä tulee seurata ja arviota, miten terveydenhuollolle annettava ohje edistää poliisille tehtäviä ilmoitusten määrää ja laatua.

Sosiaali- ja terveysministeriö on aiemmissa lausunnoissaan tuonut esille, että sillä ei ole tietoa poliisille annettujen ilmoitusten määrästä.

Terveydenhuollon ammattihenkilön on kirjattava potilastiedot potilasasiakirja-asetuksen (sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 298/2009) säätämällä tavalla. Potilaslain 13 §:n 4 momentin mukaista ilmoitusta ei kirjata, koska sen kirjaamisesta ei ole säädetty. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole mahdollista antaa tilastotietoa kansallisella tasolla siitä, kuinka paljon ilmoituksia on terveydenhuollosta tehty poliisille.

Sen sijaan poliisilla pitäisi edellä mainittujen ilmoitusten lakisääteisenä vastaanottajana ja EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisena rekisterinpitäjänä parhaimmat edellytykset tilastoida ilmoitukset ja niiden perusteella ryhtyä yhdessä eri ministeriöiden kanssa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Edellä mainittujen nykysääntelyn reunaehtojen sekä ohjeistuksen antamisen pohjalta ministeriöt jatkavat parhaillaan yhteistyötä eduskunnan lausumassakin esitettyjen, sekä tulevan säädösvalmistelun kannalta tarpeellisten tietojen keräämisessä sekä arvioinnissa siten, että tiedot ovat käytettävissä lausumassa edellytettynä ajankohtana.